complementului prin introducerea unei noi propoziţii *(şi-a-l prăvăli de moarte)*, l-a orientat pe traducător spre o altă interpretare. În versiunea germană, *ura* intră într-o altă sferă de determinare, precizînd acţiunea duşmănoasă a *destinului*:

Doch da du es nicht meistern konntest,
das Schicksal, lauernd auf dein Wesen,
und seinen Hass nicht hindern konntest.
dass es zum Opfer dich erlesen... (p. 57).

Am semnalat această nepotrivire, mai mult cu intenţia de a reliefa un procedeu sintactic arghezian, greu de transpus în alte limbi, din cauza unor deosebiri esenţiale în structura lor. Altfel trebuie să observăm că, în ciuda schimbării obiectului în propoziţia respectivă, sensul general al poeziei nu este alterat.

Concluzia care se desprinde din această cercetare a mijloacelor lexicale, imaginilor şi sintaxei argheziene, aşa cum apar ele transpuse în limba germană de A. Margul-Sperber, este favorabilă traducătorului. Cu excepţia unor lipsuri, inerente într-o traducere, A. Margul-Sperber, lucrînd cu un text extrem de dificil, dar tot atît de ispititor pentru un traducător poet, a reuşit să facă accesibilă cititorului german frumuseţea poeziei argheziene. Poetul Margul-Sperber, după cum era şi firesc, nu s-a menţinut în cadrele strîmte ale unei traduceri literale, ci a căutat să urmărească zborul înalt al imaginaţiei poetului romîn cu propria sa imaginaţie creatoare. Circulaţia lui Arghezi, care a depăşit dimensiunile naţionale, este mult înlesnită peste hotare de această frumoasă traducere.

CONTRIBUŢII LA BIOGRAFIA CRONICARULUI ION NECULCE

DE

AURORA ILIEŞ

Cercetătorii de pînă acum arată că în ce priveşte biografia lui Ion Neculce ştirile nu prea abundă; de aceea ni se pare potrivit să adăugăm la cele ce se cunosc despre cronicar şi unele informaţii, care ori că au trecut neobservate, ori n-au fost identificate în mod sigur ca referindu-se la persoana lui; aceste informaţii se desprind din cronica oficială a domniei lui Constantin Brîncoveanu, scrisă de logofătul Radu Greceanu.

Este îndeobşte cunoscut că Brîncoveanu a dus o luptă necruţătoare împotriva lui Dimitrie Cantemir şi că domnul moldovean a răspuns în aceeaşi măsură nu numai prin asemănătoare „amestecături" la Poartă [1], dar şi în scris, în operele sale [2]. Dimi-

[1] Neculce arată ce fel de împăcare intervenise la un moment dat între Dimitrie Cantemir şi Brîncoveanu, „aşè au ţinut de bine această paci, pe cum ţin cîinii vinerili". *Letopiseţul ţării Moldovei*, ed. II de I. Iordan, Bucureşti, 1959, p. 175.

[2] *Istoria imperiului otoman* şi *Istoria ieroglifică*.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

trie Cantemir însemnează cu satisfacţie toate clevetirile care circulau pe seama lui Brîncoveanu, la care mai adaugă şi propria sa fantezie[3].

Dar nici Brîncoveanu nu-l iartă şi cronicarul său oficial înscrie pagini vehemente, pline de invective cu privire la politica dusă de Dimitrie vodă şi la rezultatele campaniei de la Prut (1711). O dată cu acesta este pomenit şi cronicarul Neculce. „Iar Dumitraşcu vodă Cantemir dă unde începuse a să scrie domnu vécinic al ţărilor Moldovei... împreună cu moscalii den ţara lui au fugit, căruia şi unii den boiari au urmat, însă cei ce cu el la sfat şi la socoteală să potrivise, anume *Ion Ţăruş hatmanul* (=Neculce), *carele şi cumnat îi era*, Savin Smucilă vel postelnic şi Ştefan Luca vel vistier, Gheorghiţă vel spătar, Sandu Sturzea vel stolnec... Cu aceştea, zic, şi cu alţii, la Kiov au sosit şi de acolo la Harcov (unde împărăţiia aşezămînt îi didése) vrînd ca să să ducă, multă învăluială şi silă le-au făcut ca şi acolo să-i urmeze, cît tot Kiovul s-au turburat la purcéderea lui dă acolo.

Deci dintr-aceşti boiari, unii şi cu voe şi fără voe au mersu, iar pre *Ion hatmanul* (=Neculce), carele nicidăcum vrînd să să ducă cu ei, ascunzîndu-se, umbla cercetîndu-l den casă în casă pren Kiov să-l prinză şi aşa aflîndu-l, sub vartă (=pază) l-au pus şi cu mare ocară l-au dus. De care lucru necuvios nespusă turburare şi sgomot... în toată cetatea au făcut, ca pe ticăloşii (=nenorociţii) boiari după a sa cumplită voe la supunere să-i aducă"[4].

Nu s-a remarcat în mod clar pînă în prezent că pasajul de mai sus s-ar referi la Neculce[5]. Cu toate rezervele ce s-ar putea păstra în ce priveşte unele exagerări şi tonul pătimaş cu care scrie logofătul Radu Greceanu, fondul informaţiilor sale se dovedeşte veridic[6]. De aici se desprinde numele de „*Ţăruş*", care pare să fie mai degrabă o poreclă a cronicarului. Rudenia lui Neculce cu Dimitrie Cantemir e arătată prin termenul de „*cumnat*", care ar putea încurca pe cercetători. El era într-adevăr „cumnat" în accepţiunea mai veche a cuvîntului în limba romînă, indicînd încuscrirea cu rudele colaterale[7]. De fapt Neculce era văr al doilea după mamă cu

---

[3] Un exemplu grăitor îl constituie următorul pasaj: „Constantin supranumit Brîncoveanu au ajuns la domnie... El ca să-şi dea mai mult lustru nobilităţii sale a început a se servi de numele Cantacuzen în subscrierile scrisorilor sale către regii şi principii străini. *Istoria imperiului otoman*, Bucureşti, 1884, p. 625. Cantemir mistifică adevărul, căci Brîncoveanu s-a intitulat întotdeauna numai *Basarab* şi niciodată Cantacuzino. Cf. ediţia critică a cronicii lui Radu Greceanu pregătită de noi, la Institutul de Istorie al Academiei R.P.R.

[4] Radu Greceanu, *Viaţa lui Constantin Brîncoveanu*, Bucureşti, 1906, p. 208.

[5] G. Pascu într-o notă sumară la *Istoria literaturii romîne din sec. XVIII*, Bucureşti 1926, p. 75, încearcă o identificare a lui Ion Ţăruş hatmanul cu Neculce şi se întreabă de ce cronicarul muntean îl numeşte cumnat al lui Dimitrie Cantemir.

[6] Veracitatea afirmaţiilor lui Radu cronicarul se poate confrunta cu documentul dat lui Neculce de Mihai vodă Racoviţă cu prilejul restabilirii drepturilor lui Neculce asupra moşiilor luate în silnicie de Lupu vornicul. Cf. Iulian Marinescu, *Documente relative la Ioan Neculce* în *Bul. Com. Ist. a Romîniei*, IV, Bucureşti 1925, p. 9 şi urm. şi I. Neculce, *Let.*, ed. cit. p. 256.

[7] Un caz similar în care termenul *cumnat* este folosit pentru a arăta încuscrirea cu rudele colaterale îl mai întîlnim şi într-un document din această epocă. În acel document, Şerban Greceanu, fratele cronicarului Radu, este numit *cumnat* al nepoţilor de frate ai Papii vistierul, pentru că Şerban era căsătorit cu fiica Papii vistierul. A se vedea explicaţia, pe larg la I. C. Filitti, *Cine erau fraţii cărturari Radu şi Şerban Greceanu*, Bucureşti, 1935, p. 4—5 extras din Rev. Ist. Romînă t. IV, (1934) fasc. 1—4.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

Casandra Cantacuzino, soţia lui Dimitrie Cantemir[8], (deci era socotit cumnat cu voevodul) şi înrudit cu Cantemireştii şi prin soţia sa, cronicarul fiind căsătorit cu o nepoată de soră a lui Dimitrie şi Antioh Cantemir[9].

Radu Greceanu ne mai dă informaţii asupra lui Neculce şi cu prilejul venirii acestuia la curtea munteană în 1706, ca sol din partea lui Antioh Cantemir la nunta lui Constantin, fiul cel mare al lui Brîncoveanu, cu Ana Balş, fiica lui Ion Balş, vornicul din Moldova. Iată ce scrie cronica brîncovenească: „Intîmplatu-s-au la această veselie a fi trimis sol de la domnul Moldovii Antiohie vodă Cantemir, *Ioniţă marele spătar, (=Neculce) feciorul Mutei, den viţa şi sămînţa Cantacuzineştilor* şi alţi mulţi boiari moldoveni..." [10]. Informaţia e repetată cam în aceiaşi termeni cu prilejul refacerii, în 1707, a unei părţi a cronicii, tot de Radu Greceanu: „Trimis-au şi plinitoriu chipului şi locului mării sale (=Antioh vodă) pă *Ion spătariu, feciorul Mutei*,... şi săvîrşindu-se nunta cu fericire, făcînd solului un osebit ospăţ şi mulţumindu-i de osteneala, l-au înbrăcat cu conteş cu pacele dă samur... [şi] au purces dă aici, întorcîndu-se iarăşi la domnul său" [11]

Din citatele de mai sus se dovedeşte justeţea afirmaţiei unora dintre cercetători privitor la Catrina, mama cronicarului Neculce, care purta porecla de *Muia*. Nu putem preciza dacă e vorba de o infirmitate sau numai caracterizarea de a fi puţin vorbăreaţă [12]. În orice caz, nu ne putem îndoi de cele scrise de logofătul Radu Greceanu şi nu credem că e vorba de o denigrare, pentru că raporturile dintre Brîncoveanu şi Antioh Cantemir, respectiv solul său Neculce, erau — după cum se vede şi din ultimul citat — destul de bune, mai ales că domnul muntean reflecta la o înscrire cu Antioh [13], ceea ce s-a împlinit în parte mai tîrziu [14]. Cronicarul oficial al lui Constantin Brîncoveanu trebuia să fie bine informat în privinţa *Mutei* (=Catrina Cantacuzino-Neculce), căci ea era vară primară cu învăţatul stolnic Constantin şi cu ceilalţi fii şi fiice ai postelnicului Constantin Cantacuzino [15], acesta din urmă fiind frate atît cu Iordache, tatăl Catrinei, cît şi cu Toma, cei doi Cantacuzini stabiliţi în Moldova; aşadar Neculce era văr al doilea cu însuşi Brîncoveanu [16].

*

Cu acest prilej semnalăm şi faptul că cele mai multe manuscrise cuprinzînd opera lui Neculce sînt copiate de Ioasaf Luca, fiul Lucăi vistierul. Cunoaştem pînă

---

[8] I. C. Filitti, *Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino*, Bucureşti, 1919, Anexe: tablourile genealogice I—III (Cantacuzino). Casandra era fiica lui Ştefan vodă, vezi tabloul genealogic la p. 5.

[9] I. Tanoviceanu, *Contribuţii la biografiile unora din cronicarii moldoveni*, anexa (Arborele genealogic al familiei Neculce), p. 247 şi Iulian Marinescu, *op. cit.*, p. 7.

[10] Radu Greceanu, *Viaţa lui Constantin vodă Brîncoveanu*, Bucureşti, 1906 p. 157, Cf. şi G. Pascu, *op. cit.*, p. 72.

[11] Radu Greceanu, *op. cit.*, p. 160.

[12] I. Tanoviceanu, *op. cit.*, susţine că Ecaterina (autorul o numeşte greşit Alexandra) ar fi fost mută; pe de altă parte Iulian Marinescu *op. cit.*, p. 5, caută să demonstreze că nu era vorba de o infirmitate. Rămîne ipoteza unei porecle.

[13] Radu Greceanu, *op. cit.*, p. 160, cf. şi I. Neculce, *op. cit.*, p. 180.

[14] Radu Brîncoveanu se logodeşte cu fiica lui Antioh Cantemir în 1713.

[15] Pentru a înţelege mai bine înrudirea lui Neculce cu Cantacuzinii, schiţăm la sfîrşitul notei, un arbore genealogic, întocmit după I. C. Filitti, *Arhiva Gh. Gr. Cantacuzino*, 1919, pl. I—III (Cantacuzinii) şi după I. Tanoviceanu, *op. cit.*, p. 264 (arborele genealogic).

[16] Vezi arborele genealogic la subsolul paginii următoare.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

în prezent şapte copii ale sale [17]. Ştefan Luca vistierul, tatăl lui Ioasaf, era căsătorit cu Maria, sora lui Ion Neculce [18]. El fusese trimis sol din partea lui Dimitrie Cantemir pentru a purta tratative cu ţarul Petru I, în vederea campaniei împotriva turcilor şi este nevoit să pribegească în Rusia alături de Neculce, urmîndu-şi voevodul [19]. Deci Ioasaf nu era un copist oarecare, el era nepotul de soră al cronicarului şi copiază de mai multe ori cronica unchiului său, unele din copii scriindu-le pentru rudele sale; în 1766 pentru Iordache Cantacuzino vel spătar [20], apoi pentru Alexandru Hurmuzachi postelnic [21], mai tîrziu o altă copie o dăruieşte nepotului său Matei Hurmuzachi, vel paharnic (1785) [22]. El se călugărise, căci semnează totdeauna Ioasaf Luca ieromonahul sau numai Ioasaf ieromonahul. Aşadar, răspîndirea cronicii lui Neculce se datoreşte în bună parte copiilor nepotului său de soră.

Cercetările întreprinse asupra izvoarelor documentare sau narative, ce ne-au stat la îndemînă, nu ne-au adus confirmări suplimentare în privinţa acestor date biografice, totuşi, dat fiind sursa din care provin ele, credem că merită să fie luate în seamă.

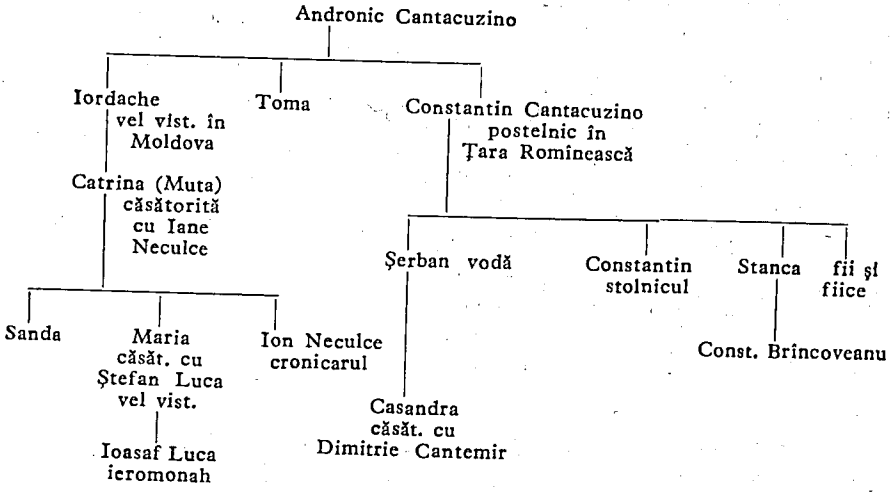

[17] La Acad. R.P.R., se păstrează următoarele manuscrise copiate de Ioasaf: Ms. rom. nr. 53, 112, 253, 254, 3416 şi 5476, iar la Iaşi un manuscris în colecţia Paul Mihail. Cf. G. Strempel, *Copişti de manuscrise româneşti*, Bucureşti, 1959, p. 139—140 şi I. Crăciun şi A. Ilieş, *Repertoriul manuscriselor de cronici interne*, Bucureşti, 1963, p. 72—74 şi 113.

[18] Vezi arborele genealogic.

[19] Cf. Ion Neculce, *Letopiseţul*, ed. citată, p. 211—213 şi 256.

[20] Acad. R.P.R., ms. rom. 254, cf. şi G. Strempel, *op. cit.*, p. 139, şi I. Crăciun şi A. Ilieş, *op. cit.*, p. 74.

[21] Acad. R.P.R., ms. rom. nr. 53 şi G. Strempel, *op. cit.*, p. 140, şi I. Crăciun şi A. Ilieş, *op. cit.*, p. 72.

[22] Acad. R.P.R., ms. rom. 252 cuprinde însemnarea autografă a lui Ioasaf Luca la f. 14—19: „Scrisoarea anilor, l-am dăruit dumisale nepotului Matei Hurmuzachi, vel paharnic, în anu de la facerea lumii 7283, iar de la naşterea domnului Isus Hristos 1775, luna ghenarie 5 zile. Şi am scris ca să să ştie, Ioasaf Luca Ieromonahul".

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

LEGEA DE DISTRIBUŢIE A PRENUMELOR

DE

AURELIA şi IOAN STAN

În ultimul timp, pe lîngă lucrările în care materialul antroponimic se studiază cu metode tradiţionale, au fost publicate o serie de articole dedicate studierii prenumelor şi sub aspectul lor cantitativ. Unele dintre ele [1], cu un oarecare caracter statistic, studiază repartiţia prenumelor masculine şi feminine în diferite unităţi geografico-sociale. În cazul de faţă, bazîndu-ne pe astfel de cercetări, am căutat să găsim legea care guvernează *distribuţia* prenumelor.

Este cunoscut că după terminarea primei etape a oricărei cercetări statistice — observarea statistică — urmează centralizarea şi gruparea datelor obţinute, după metode specifice fenomenelor studiate.

Unităţile unei colectivităţi statistice au anumite proprietăţi numite caracteristici, care pot fi calitative sau cantitative. În ceea ce priveşte caracteristicile cantitative, a căror lege de distribuţie o căutăm, ele pot varia în mod continuu sau discret. În primul caz, schimbarea caracteristicii se face în mod continuu, iar în al doilea caz se face prin salturi.

Împărţind colectivitatea supusă cercetării statistice în grupe de unităţi cu acelaşi nivel al caracteristicii, vom determina frecvenţa unor astfel de grupe prin numărul care exprimă cîte unităţi le aparţin (volumul grupei). Aceste frecvenţe pot fi absolute sau relative.

Considerînd că şi caracteristică prenumele persoanelor dintr-o anumită unitate geografico-socială, obţinem un tabel al frecvenţelor acestor prenume. Notînd prin n numărul total de persoane al colectivităţii, iar prin n_k frecvenţa absolută a unui prenume, adică numărul de persoane care-l poartă (prenumele este indicat prin k), introducem frecvenţa relativă dată de raportul

$$f_k = \frac{n_k}{n}$$

Dăm un astfel de tabel al frecvenţelor prenumelor masculine din Valea Sebeşului [2], fiind înregistrate un număr de 609 persoane cu 87 prenume distincte, care formează fondul de prenume al colectivităţii înregistrate [3].

---

[1] Şt. Paşca, *Circulaţia numelui de botez în Ţara Oltului*, în „Ţara Bîrsei", 1931, nr. 5 şi 6; Aurelia Stan, *Frecvenţa numelor de persoană masculine în Valea Sebeşului*, în „Cercetări de lingvistică", II (1957), p. 265—280; Idem, *Contribution à l'étude des prenoms masculins dans la Vallée de Sebeş (Alba)* în *Contributions Onomastiques publiées à l'occasion du VI-e Congres Internationale des sciences onomastiques à Münich du 24 au 28 Août, 1958*, Bucarest; Idem, *Nume de persoană feminine în Valea Sebeşului (Alba)*, în „Analele ştiinţifice ale Universităţii «Al. I. Cuza», Iaşi, Sec. III, Tom. IV, anul 1958, p. 211—214.

[2] Aurelia Stan, *art. cit.*, în CL, II (1957), p. 265.

[3] Fondul de prenume al colectivităţii înregistrate diferă de fondul de prenume al colectivităţii respective, în general.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

Tabelul nr. 1

Nr. crt.	Rang	Prenumele	Frecvența	
			Absolută	Relativă
1	1	Ioan	137	22,4
2	2	Nicolaie	65	10,6
3	3	Vasile	63	10,3
4	4	Gheorghe	44	7,2
5	5	Ilie	39	6,4
6	6	Petru	28	4,6
7	7	Dumitru	21	3,6
8	8	Gligor	19	3,1
9	9	Constantin	14	2,3
10	10	Pavel	9	1,5
11	11	Simion	8	1,3
12	12	Alexandru	7	1,1
13		Toma		
14	13	Andrei	6	1,0
15		Mihai		
16		Ştefan		
17	14	Cornel	5	0,8
18		Damian		
19		Luca		
20		Marcu		
21	15	Irimie	4	0,6
22		Nechifor		
23		Teodor		
24		Zaharia		
25	16	Aftanasie	3	0,5
26		Aron		
27		Cozma		
28		Emilian		
29		Iulian		
30		Savu		
31	17	Emil	2	0,3
32		Filimon		
33		Filip		
34		Gavril		
35		Iacob		
36		Ilarie		
37		Iosif		
38		Isidor		
39		Liviu		
40		Marian		
41		Meftodie		
42		Mircea		
43		Miron		
44		Octavian		
45		Pantelimon		
46		Romulus		
47		Sevastian		
48		Silvestru		
49		Valeriu		
50	18	Andronic	1	0,2
51		Antonie		
52		Aurel		

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

Tabelul nr. 1 (continuare)

Nr. crt.	Rang	Prenumele	Frecvența	
			Absolută	Relativă
53		Canditu		
54		Chirion		
55		Christian		
56		Danil		
57		Dionisie		
58		Dorin		
59		Drăgan		
60		Eftimie		
61		Geliu		
62		Iancu		
63		Ignat		
64		Ioachim		
65		Ioelă		
66		Istratie		
67		Leon		
68		Leontie		
69		Macarie		
70		Marcel		
71		Maxim		
72		Moise		
73		Nistor		
74		Octavie		
75		Precup		
76		Remus		
77		Rusalin		
78		Similie		
79		Simtion		
80		Solomon		
81		Stachie		
82		Sofron		
83		Tănasă		
84		Teofil		
85		Traian		
86		Viorel		
87		Visarion		

În acest tabel am trecut atît frecvențele absolute cît și cele relative ale prenumelor.

Caracteristica considerată, prenumele persoanelor, este calitativă. Pe baza tabelelor de frecvențe putem trece la o nouă caracteristică care să fie cantitativă. În acest scop luăm numărul de apariție al prenumelor ca noua caracteristică. Cu alte cuvinte, caracteristica este acum frecvența absolută a prenumelor din tabelul anterior, iar numărul de prenume ce corespund unei frecvențe date este frecvența absolută a acestei caracteristici. De exemplu, în tabelul 1, numărului de apariții 1, 2, 3 le corespund frecvențele absolute 38, 19 și 6, date de numărul de prenume ce le corespund.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

Întrucît numărul de prenume şi persoane înregistrate în Valea Sebeşului este relativ mic, dăm un tabel al repartiţiei prenumelor după numărul de apariţii, întocmit pe baza unui material adunat de un colectiv [4] în Valea Bistriţei, fiind înregistrate 14307 persoane feminine cu 374 de prenume distincte.

Tabelul nr. 2

Numărul de apariţii	Prenume dinstincte	Numărul persoanelor
1	116	116
2	43	86
3	27	81
4	22	88
5	20	100
6	12	72
7	8	56
8	9	72
9	6	54
10	2	20
11	3	33
12	6	72
13	3	39
14	4	56
15	4	60
16	3	48
17	2	34
18	3	36
19	4	76
20	3	60
21	2	42
22	1	22
23	2	46
24	1	24
25	5	125
30	3	90
50	1	50
90	1	90
125	2	200
peste 550	4	6448

În tabel au fost înregistrate atît numărul de prenume cît şi de persoane corespunzător unui număr de apariţie.

Notăm cu $x_1, x_2, \ldots x_k$ numerele de apariţie 1, 2, ... k, iar prin $P_1, P_2, \ldots P_k$, numărul de prenume (frecvenţele absolute) corespunzătoare. Numărul de persoane ce revine acestor valori ale caracteristicii este dat de produsele $x_1 P_1, x_2 P_2, \ldots, x_k P_k$. Numărul total de prenume distincte (fondul de prenume al colectivităţii înregistrate) este dat de relaţia

$$S_1 = \sum_{k=1}^{\max x} P_k$$

iar numărul de persoane care le poartă de relaţia

[4] Colectivul format din V. Breban, M. Homorodean, P. Neiescu, Gr. Rusu, Lidia Sfîrlea şi Aurelia Stan.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

$$S_2 = \sum_{k=1}^{\max} x_k P_k$$

Pe baza datelor din tabelul 2 se obţin pentru S_1 şi S_2 valorile $S_1 = 374$, respectiv $S_2 = 14307$.

Am obţinut astfel o corespondenţă între un număr finit de elemente $x_1, x_2, \ldots x_k$, numerele de apariţie ale prenumelor, şi $P_1, P_2, \ldots P_k$, frecvenţele absolute corespunzătoare. Această corespondenţă poartă denumirea de *funcţie de distribuţie* empirică a colectivităţii sau *distribuţie statistică*.

Strins legată de distribuţia statistică este densitatea distribuţiei, dată de raportul dintre frecvenţa absolută şi mărimea intervalului de variaţie. Ea capătă o interpretare simplă dacă se introduce frecvenţa cumulată. Prin frecvenţa cumulată a unei valori a caracteristicii x_h $(1 \leqslant h \leqslant k)$ înţelegem acea parte a volumului colectivităţii studiate, ale cărei unităţi corespund variantelor caracteristicii mai mici ca x_h.[5]

În cazul exemplului studiat de noi, introducem frecvenţa cumulată atît a prenumelor distincte

$$F_1 = \sum_{i=1}^{h} P_i$$

cît şi a numărului de persoane care le poartă

$$F_2 = \sum_{i=1}^{h} x_i P_i$$

care nu este altceva decît frecvenţa cumulată a tuturor prenumelor, repetate şi nerepetate.

Introducem de asemenea frecvenţa cumulată relativă, dată de relaţiile

$$\Phi_1 = \frac{\sum_{i=1}^{h} P_i}{\sum_{i=1}^{k} P_i} \qquad \text{şi} \qquad \Phi_2 = \frac{\sum_{i=1}^{h} x_i P_i}{\sum_{i=1}^{k} x_i P_i}.$$

Noţiunii de frecvenţă cumulată îi corespunde pe plan teoretic, probabilistic, funcţia de repartiţie[6].

În studiul distribuţiilor statistice, un rol important îl are reprezentarea grafică, adică reprezentarea rezultatelor observării într-un sistem de axe, convenabil ales. Utilitatea rezidă în faptul că, cu ajutorul ei, se pot deduce mai uşor unele proprietăţi ale dependenţei funcţionale dintre variabila independentă x şi frecvenţele distribuţiei P.

În cazul problemei noastre, cea mai bună reprezentare se obţine utilizînd aşa-numita hîrtie de probabilitate logaritmică, care este în esenţă cunoscuta hîrtie de probabilitate, avînd în abscisă logaritmul numărului de apariţii iar ordonata spaţiată după funcţia erorilor este dată de frecvenţa cumulată relativă.

Reprezentînd grafic, pe o astfel de hîrtie de probabilitate logaritmică, valorile date de tabelul 3 coloana 3 şi 5, obţinem cu o bună aproximaţie, două drepte paralele (v. fig.).

[5] Gh. Mihoc şi V. Urseanu, *Matematici aplicate în statistică*, Bucureşti, 1962.
[6] A. G. Worthing, J. Geffner, *Prelucrarea datelor experimentale*, Bucureşti, 1959.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

Tabelul nr. 3

Numărul de apariții	Prenume		Persoane	
	frecvențe cumulate	frecvențe relative cumulate	frecvențe cumulate	frecvențe relative cumulate
1	116	31,0	16	0,8
2	159	42,5	202	1,4
3	185	49,7	283	1,9
4	208	55,6	371	2,6
5	228	60,9	471	3,3
6	240	64,1	543	3,8
7	248	66,3	599	4,2
8	257	60,7	671	4,7
9	263	70,3	725	5,1
10	265	70,8	745	5,2
11	268	71,6	778	5,4
12	274	73,2	850	5,9
13	277	74,0	889	6,2
14	281	75,1	945	6,6
15	285	76,2	1005	7,0
16	288	77,0	1053	7,3
17	290	77,5	1087	7,5
18	292	78,0	1123	7,8
19	296	79,1	1199	8,3
20	299	79,9	1259	8,8
21	301	80,5	1301	9,0
22	302	80,8	1323	9,2
23	304	81,2	1369	9,5
24	305	81,5	1393	9,7
25	310	82,9	1518	10,6
30	318	85,0	1717	12,0
50	332	88,7	2116	14,7
90	345	92,2	3017	21,1
125	355	94,6	3988	37,9
peste 550	374	100,0	4307	100,0

Este cunoscut însă, că dacă pe o hîrtie de probabilitate obținem o linie dreaptă, distribuția corespunzătoare este distribuție normală, căreia din punct de vedere probabilistic îi corespunde legea lui Gauss, dată de formula

$$f(x) = \frac{1}{\beta\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}\left(\frac{x-a}{\beta}\right)^2}$$

unde a și β sînt media aritmetică și deviația standard.

Această lege corespunde unei distribuții simetrice spre deosebire de cea studiată de noi care este asimetrică. Este însă cunoscut că o anumită clasă de distribuții asimetrice pot fi transformate în simetrice prin intermediul unei transformări logaritmice.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

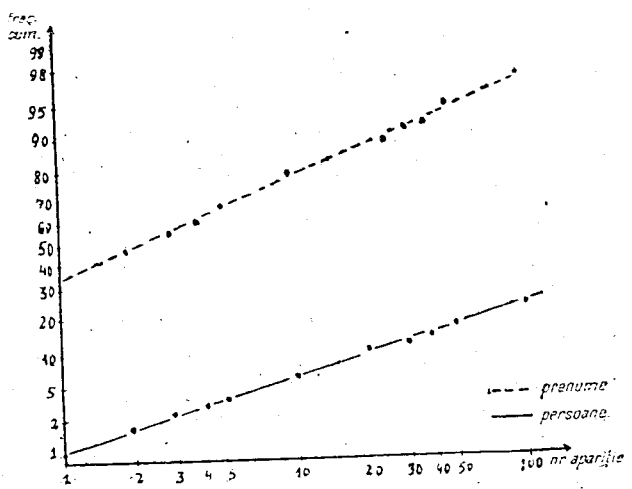

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)

$$X = \log x$$

Distribuţia transformată se numeşte distribuţia logaritmică normală, legea de distribuţie fiind

$$p(X) = \frac{1}{\sigma\sqrt{2\pi}} e^{-\frac{1}{2}\left(\frac{X-\mu}{\sigma}\right)^2}$$

unde μ şi σ sînt media aritmetică, respectiv deviaţia standard a noii variabile. Această lege de distribuţie se reprezintă grafic pe o hîrtie de probabilitate logaritmică printr-o linie dreaptă.

Întrucît distribuţia cumulativă empirică obţinută de noi pe baza tabelului 3 atît pentru prenumele distincte cît şi pentru toate prenumele, se reprezintă prin linii drepte, rezultă că legea care guvernează distribuţia prenumelor unei unităţi geografico-sociale este legea de distribuţie logaritmică normală.

La acelaşi rezultat ajunge G. Herdan pentru distribuţia cuvintelor dintr-un text [7], ceea ce înseamnă că prenumele au aceeaşi lege de distribuţie ca şi variabilele lingvistice. Acest rezultat vine să confirme încă o dată teza afirmată de noi [8], că prenumele se comportă ca orice alte elemente ale lexicului, din punct de vedere cantitativ.

NUME DE PERSOANĂ ÎN CATAGRAFIA DIN 1820 A LOCUITORILOR DIN NORDUL MOLDOVEI

DE

EUGEN D. NECULAU

Din catagrafia locuitorilor Moldovei alcătuită în 1820, care se păstrează în Arhivele Statului din Iaşi [1], am cercetat, îndeosebi, partea ce se referă la satele situate pe un teritoriu care, pe atunci, aparţinea ţinuturilor Dorohoi, Botoşani şi, în parte, Hîrlău şi Iaşi, iar astăzi corespunde raioanelor Dorohoi, Săveni, Botoşani şi, în parte, Hîrlău [2]. Pentru cele 300 de aşezări din această parte a Moldovei de sus, catagrafia arată, aproximativ, 18.000 de nume [3].

---

[7] G. Herdan, *Type-Token Mathematics*, Hague, 1960.

[8] Aurelia şi Ioan Stan, *Cercetări matematice asupra prenumelor*, comunicare prezentată la Seminarul internaţional de lingvistică matematică, Bucureşti, oct. 1963.

[1] Arh. St. Iaşi, Tr. 166, op. 184, nr. 16, 17, 18.

[2] Limita de jos a acestui teritoriu ar fi o linie care, plecînd din Siret, trece prin Hîrlău, prin Răuseni (pe Jijia) şi duce la Prut. Teritoriul respectiv a aparţinut fostelor judeţe Dorohoi şi Botoşani.

[3] Numele se repetă, unele mai puţin, altele de foarte multe ori; sînt şi nume unice. Într-un studiu mai aprofundat cred că ar aeva importanţă şi acest aspect statistic.

BDD-A1612 © 1964 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 18.97.14.84 (2026-09-16 01:07:06 UTC)